

Klik [hier](#) voor het originele artikel (p. 101)

PEDAGOGIEK VAN DE WERELD

Sommige leerlingen lijken van een andere planeet te komen: de school staat zo ver af van wat zij thuis gewend zijn dat de culturele mismatch compleet is. Belangstelling tonen voor hun achtergrond en leefwereld helpt niet voldoende. Incidenteel elementen van hun cultuur de klas in brengen ook niet. Velen geven het dan op en denken: *‘Die leerlingen kunnen het toch niet.’* Anderen zullen proberen de leerlingen te ‘repareren’. Onderwijsonderzoeker Ladson-Billings gooide het over een andere boeg: zij ging kijken hoe leraren in de VS die wél succesvol waren met deze groep het aanpakten. Ze ontwikkelde haar theorie van een ‘cultureel relevante pedagogiek’.

HET IDEE

Als onderzoeker zag Ladson-Billings eind jaren ‘80 van de vorige eeuw lerarenopleidingen in de VS worstelen met de vraag: *hoe krijgen we leraren goed voorbereid op hun werk in cultureel diverse scholen?* I.p.v. zich te verdiepen in de gebrekkige culturele en cognitieve bagage van de leerlingen op die scholen (om die vervolgens te kunnen ‘repareren’) of in wat leraren ‘fout’ deden, besloot ze te kijken naar **succesfactoren**: welke leraren behalen wél goede resultaten met hun leerlingen en hoe doen ze dat? Ladson-Billings vroeg ouders en het team van de school om excellente leraren te selecteren op een zwarte basisschool met veel kansarme gezinnen in Californië. De ouders bleken hierbij vooral te kijken of de leraren hen respecteerden, of hun kinderen leergierig waren en of die tevreden waren met zichzelf en hun klasgenoten. De professionals baseerden hun oordeel vooral op de prestaties van leerlingen en op praktijkobservaties, waarbij ze letten op o.a. klassenmanagement. Acht leerkrachten deden mee aan het onderzoek. Elke leraar had tussen de 12 en 40 jaar ervaring voor de klas.

DE INZICHTEN

In uitgebreide interviews liet Ladson-Billings de leraren vertellen over hun achtergrond en werk. Ze observeerde hen 2 jaar lang minstens 3 dgn per week

in de klas (steeds *onaangekondigd*) en filmde hun lessen. Aan het eind van het onderzoek vroeg ze de leraren in tweetallen elkaars video’s te analyseren en te bespreken om er lessen uit te trekken over cultureel relevante pedagogiek. Ze nam geen genoegen met zogenoemde *tacit knowledge* (leraren die intuïtief werken en eigenlijk niet kunnen uitleggen waarom ze doen wat ze doen) en kreeg veel informatie naar boven. Haar conclusie: *succesvol lesgeven aan kinderen in cultureel diverse scholen valt te leren met **cultureel relevante pedagogiek** (CRP)*. De 8 leraren verschilden van elkaar in hun stijl van lesgeven. De een hield er traditionele, de ander vernieuwende methoden op na. Maar wat ze gemeen hadden, was:

1 EEN KRITISCHE BLIK

Om met het beeld dat deze succesvolle leraren hadden van zichzelf en hun leerlingen te beginnen: ze geloofden dat alle leerlingen in staat waren tot goede leerprestaties, als ze maar genoeg werden geholpen. Ze erkenden dat ze steigers moesten bouwen (**scaffolding**) om het leren te bevorderen en dat ze kennis breed moesten toetsen met verschillende middelen.

2 DE OPVATTING DAT KENNIS KAN GROEIEN

De leraren waren het erover eens: het begrip ‘kennis’ is niet statisch en altijd hetzelfde, maar kan groeien en geconstrueerd worden. Soms waren ze wat rebels,

zo stelden ze de kennis die ze moesten onderwijzen (of de manier waarop volgens de lesmethode) ter discussie. Door hun eigen voorbeeld leerden ze hun leerlingen kritisch naar de wereld om hen heen te kijken. Ook zagen de leraren zichzelf als onderdeel van de culturele gemeenschap waaruit hun leerlingen afkomstig waren. Of ze waren bewust bezig zich te verbinden met die gemeenschap door er bijvoorbeeld te sporten of boodschappen te doen. Ze zagen lesgeven vaak ook als een manier om iets (terug) te doen voor die gemeenschap. Hun pedagogische aanpak beschouwden ze als een ambachtelijk proces dat nooit af was.

3 HET BELANG VAN SAMENWERKEN INZIEN

Wat verder opviel, was dat deze succesvolle leraren voor de groep gingen en niet voor het individu. Zij hechtten aan goede relaties tussen alle leerlingen in de klas, aan verantwoordelijk zijn voor elkaar, samenwerken en elkaar helpen. Ze moedigden leerlingen bijvoorbeeld aan om elkaar als kennisbron te gebruiken en niet met elke vraag naar de leraar te stappen. Zij maakten expliciet duidelijk dat iedere leerling ergens goed in was en dat dit een 'slimme klas' was. De leraren zetten zich in voor een levendige en meer evenwichtige relatie met hun leerlingen. Ze wilden zelf ook leren van hen. Soms ging een leraar aan een tafeltje in de klas zitten om te luisteren naar hoe een leerling iets uitlegde aan de klas. Een ander vroeg aan het begin van het jaar aan elke leerling waar diegene goed in was en maakte op basis van de antwoorden een lijst van 'klassenexperts', die ze uitdeelde in de groep. In de loop van het jaar hielden alle leerlingen een spreekbeurt over hun expertise. Op al deze manieren lieten de leraren hun leerlingen weten dat wat voor hen belangrijk was ertoe deed.

IN DE KLAS

Ook als je het niet meteen in leerlingen ontdekt: ga ervan uit dat ze iets in hun mars hebben. Kinderen bloeien op van hoge verwachtingen (zie ook [artikel](#) Pygmalion in de klas) en een sfeer waarin ze zich allemaal thuis voelen, ongeacht

hun culturele achtergrond. Crux van de CRP is dat kinderen leren dat het goed is zoals ze zijn, maar ook leren hoe ze kennis vergaren. En dat er door meer brillen naar de wereld is te kijken. Als leraar ben je gewend dat jij degene bent die kennis overdraagt. Maar wat weten je leerlingen eigenlijk allemaal? Het helpt als je ze laat weten dat hun kennis ook telt ([artikel](#) *Ontdek de wereld van je leerlingen*). Vraag aan het begin van het schooljaar van welk onderwerp (het liefst cultuurgebonden) ze veel afweten. Laat het niet bij een spreekbeurt alleen, maar zorg dat iedereen actief meedoet. Geef klasgenoten de opdracht om de spreekbeurt samen te vatten of inhoudelijke vragen te stellen. Je kunt leerlingen ook zelf onderwerpen laten kiezen die ze in een groepje uitwerken. Geef ze de ruimte om iets uit te zoeken dat voor hen belangrijk is en daarover te discussiëren. Door hen samen te laten werken en leren worden de sociale relaties en de verbinding tussen verschillende culturen in je klas steviger. Begeleid de groepjes wel en zorg dat ze *gelijkwaardig samenwerken*. Laat leerlingen ervaren dat ze samen verantwoordelijk zijn voor elkaars succes. Daarbij kun je formele en informele groepjes afwisselen. De ene keer gebruik je een buddysysteem, waarbij je 2 leerlingen met verschillende achtergrond aan elkaar koppelt. De andere keer stel je een leerling aan die het reilen en zeilen binnen een klein groepje in de gaten houdt. Misschien wel **de beste tip**: *je hoeft een raddraaier niet continu te corrigeren. Je kunt diegene aanspreken op zijn talenten: zoals leiderschapskwaliteiten.*

RADDRAAIER WORDT KLASSENOUDSTE

Een lerares uit het onderzoek had een jongen in de klas die veel negatieve aandacht vroeg. Hij was al een paar keer geschorst en vertoonde storend gedrag. I.p.v. zijn invloed op de klas te minimaliseren maakte zij hem klassenoudste. De jongen was verbaasd, maar liet zich door deze erkenning verleiden. De verantwoordelijkheid die de lerares hem gaf, versterkte zijn zelfvertrouwen. Ze daagde hem wel uit zijn leerprestaties te verbeteren. En omdat hij dicht bij zichzelf bleef, werd presteren uiteindelijk 'cool' en acceptabel voor de hele klas. Dit voorbeeld laat zien dat kinderen hun leerprestaties kunnen verbeteren zonder een heilig boontje te worden dat er in de klas meteen uit ligt. Ze kunnen hun best doen én populair blijven.

Uit de praktijk

EEN VEILIG KLAS

De taalklas voor nieuwkomers (6 tot 11 jaar) in Uden, gevestigd in basisschool De Klimboom, telt vaak net zo veel nationaliteiten als leerlingen. Na een jaar stromen de kinderen door naar reguliere klassen. In dat eerste jaar probeert Van der Wijst als leraar een stevige bodem te leggen. 'Sommige kinderen kunnen in hun eigen taal al lezen en schrijven, andere hebben nog nauwelijks onderwijs gehad. Dat staat los van leeftijd. Een kind van 11 kan analfabeet zijn, een 6-jarige al geletterd.' Ze werkt met niveaugroepjes die per vak wisselen. 'Een kind kan bij Nederlands op het laagste niveau zitten, maar bij rekenen in de hoogste groep.' Elke leerling woont de instructie bij, of het nu wel of geen Nederlands verstaat. 'Ze pikken altijd iets mee. Ik gebruik veel plaatjes en beeld dingen uit, zodat iedereen actief mee kan doen.' Misschien wel het belangrijkste waar Van der Wijst aan werkt, is dat kinderen zich thuis en veilig voelen op school. 'Dat is de basis om te kunnen leren.' Het betekent o.a. dat ze kinderen niet verplicht om enkel Nederlands te spreken. 'Natuurlijk moeten ze de taal leren, maar ze moeten voelen dat hun taal er ook gewoon mag zijn. Ik begroet ieder kind elke ochtend in de eigen taal. En bij een verjaardag mag iedereen in zijn eigen taal voor de jarige zingen.' Aandacht voor elkaars taal en thuisland doordeesemt alle lessen, tot en met de inrichting van het klaslokaal, met tekeningen van kinderen en platen met woorden in allerlei talen. Elke leerling krijgt bovendien het boek 'Welkom in Nederland', dat behalve Nederlandse ook Engelse en Arabische teksten bevat: hierin vertellen kinderen over Nederland. 'De leerlingen kunnen in het boek tekeningen maken over hun eigen land. Dat gebruik ik weer om gesprekjes met ze aan te knopen.' Van der Wijst zegt nooit meer 'dat is fout' of 'zo doen we dat hier niet'. 'Ik zeg: "In Nederland doen we het zo, hoe ging dat bij jullie?" Ik leer zo veel van deze kinderen'.

- [Artikel](#) Bereid leraar beter voor op diversiteit
- [Handboek](#) Meertaligheid in het onderwijs (WOA)
- [Artikel](#) Grip op diversiteit in grote stad
- [Tedx Talk](#) onderwijssocioloog Iliass El Hadioui 'Equality in a super diverse class'

Meer lezen!